

„Komparace bezpečnostní politiky USA a EU vůči hrozbě proliferace zbraní hromadného ničení“

1. Obsah a struktura práce

Předkládaná práce Terezy Kockové se zabývá vývojem protiproliferační politiky Spojených států a Evropské unie po 11. září 2001. Jejím cílem je analyzovat a komparovat americký a evropský přístup k této problematice, identifikovat shody a rozdíly a případně je i vysvětlit.

Hlavní výzkumná otázka, formulovaná v úvodu práce, zní: *„Jak se od sebe liší přístupy EU a USA k řešení hrozby proliferace ZHN?“* Autorka na ní hned odpovídá formulováním výzkumné hypotézy: *„Předpokládáme, že zatímco Evropská unie se bezpečnostní hrozby snaží minimalizovat téměř výhradně nevojenskými prostředky, USA použití vojenské síly rozhodně nevyklučuje (sic).“*

Práce je rozčleněna na čtyři hlavní části. V první z nich se autorka věnuje vymezení zbraní hromadného ničení, jejich účelu a významu v mezinárodní politice. Zároveň podává přehled mezinárodních dohod a norem nastavujících režim kontroly zbrojení a odzbrojení související se zbraněmi hromadného ničení. Druhá část práce je věnována protiproliferační politice EU. Autorka v ní analyzuje klíčové strategické dokumenty EU (bezpečnostní strategie, strategie boje proti proliferaci a podobně) i politiku EU vůči přednímu proliferačnímu případu současnosti, Iránu.

Následuje část věnovaná protiproliferační politice USA. Má podobnou strukturu jako část předchozí a obsahuje analýzu amerických strategických dokumentů (národní bezpečnostní strategie, protiproliferační strategie) i kapitolu věnovanou přehledu americké politiky vůči Iránu. Čtvrtá část práce obsahuje komparaci amerického a evropského přístupu k hrozbě proliferace ZHN, primárně za základě srovnání klíčových strategických dokumentů. Autorka zde rovněž formuluje hlavní závěry své práce. Potvrzuje svou výzkumnou hypotézu, že EU dává přednost nevojenským (diplomatickým, ekonomickým) nástrojům řešení proliferační hrozby, zatímco USA jsou mnohem více připraveny používat vojenskou sílu.

2. Hodnocení formální stránky práce

Na formální rovině práce trpí některými nedostatky. Grafická úprava nepůsobí příliš pečlivě, text není zarovnaný a členění do odstavců je nedostatečné. Práce obsahuje poměrně velké množství překlepů a zejména stylistických nedostatků (nepřesných formulací, špatného skloňování, chybných tvarů slov a podobně).

Na druhou stranu má práce všechny základní formální náležitosti – poznámkový aparát obsahující odkazy na používané zdroje, řádně zpracovaný seznam použitých zdrojů, obsah, úvod a závěr a vymezení výzkumné otázky/hypotézy (byť možná až příliš nepřesné a banální).

3. Hodnocení obsahové stránky práce

Na obsahové rovině jsou nedostatky práce závažnější a zřetelněji patrné:

1. Výzkumná hypotéza práce je formulována příliš obecně a neumožňuje autorce operacionalizaci do použitelné podoby. Výsledkem práce je pak značně banální (a zároveň nedostatečně prokázané) tvrzení, že Evropané dávají přednost nevojenským, zatímco Američané vojenským prostředkům.
2. Smysluplnost první části práce, která se poměrně podrobně zabývá teoretickými přístupy a koncepty spjatými se ZHN a zároveň poskytuje přehled mezinárodní právní a politické regulace proliferace ZHN, není zcela zřejmá. Jistěže autorka mohla na začátku práce význam a funkce ZHN v mezinárodní politice stručně vymezit, zdaleka však už nebylo nutné doplnit tuto část o únavný faktografický přehled mezinárodních úmluv a norem. V dalších (analytických) částech práce totiž autorka s většinou toho, co obsahuje první část, už vůbec nepracuje a faktografické podrobnosti v ní obsažené tak působí poněkud samoučelně, a to i s ohledem na celkový rozsah práce, který je nevelký.
3. Je krajně sporné, zda lze k naplnění ambice vymezené v úvodu práce (identifikovat rozdíly mezi evropským a americkým přístupem) použít jako teoretický rámec Kaganovu několik let starou esej. Místo toho, aby autorka zkoumala skutečný obsah protiproliferační politiky EU a USA pouze opisuje Kaganovy floskule, které však nemají přímou souvislost s problematikou proliferace ZHN.
4. Kromě několika odkazů na Kagana autorka primárně vychází z několika důležitých strategických dokumentů USA a EU, které shrnuje a následně komparuje. Až na výjimky (případ Iránu) se autorka tedy nevěnuje tomu, co USA a EU reálně dělají, ale tomu, co o tom píší ve svých strategických dokumentech. To by bylo v pořádku, pokud by autorka jasně řekla, co přesně chce analyzovat (jednání versus texty) a její analýza byla následně dostatečně substantivní. Navíc je škoda, že se primárně nevěnovala analýze a srovnání specializovaných dokumentů USA a EU přímo zameřených na hrozbu proliferace ZHN, ale analýze obecnějších a širších dokumentů typu (národní) bezpečnostní strategie.
5. Práce je spíše nahromaděním empirického materiálu, jehož struktura a smysluplnost není vždy jasná. V práci je řada věcí, které analýze nijak nepřispívají, a jinde naopak dostatečně substantivní analýza chybí. Čtenář se vlastně nedozví, jak autorka dospěla k odpovědím na své výzkumné otázky, kromě opakování Kaganových tezí.

4. Celkové hodnocení

Práce Terezy Kockové splňuje minimální nároky kladené na bakalářskou práci. Proto ji doporučuji k obhajobě. Obsahuje však značné nedostatky na formální i obsahové rovině. **Vzhledem k tomu ji navrhuji ohodnotit známkou dobře.**

Praha, 5. září 2011

PhDr. Jan Jireš

Ústav politologie FF UK